

mestall

(mestall: 1. mescla de diferents espècies de cereals; 2. conjunt homogeni de coses diverses.)

Butlletí de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines

Un projecte d'història oral de l'Associació:
**"Memòria d'un món rural en transformació.
 La regió de Girona, 1930-2000"**

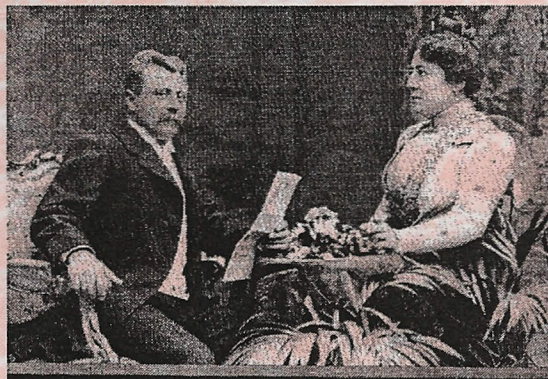
Els canvis ràpids i profunds –revolucionaris– no són pas el més abundant en la història. Més aviat al contrari. Alhora, són moments clau, que condicionen tota l'evolució posterior d'un país, d'una societat. D'aquí la importància que la historiografia dóna a fets com la revolució liberal, la industrial, la neolítica, la soviètica o la feudal. Una importància que també està lligada a la complexitat que envolta tots aquests moments de canvi, a les dificultats per simplificar-los, encara agreujades pels límits que l'atzar i el temps han imposat a la documentació.

Les transformacions viscudes en els darrers cinquanta anys en el món rural han estat revolucionàries. La màquina ha desplaçat l'home, el capital el treball i l'estiuejant el pagès. Una revolució pacífica, certament, però no per això poc intensa, sense víctimes o sense oportunitats per millorar. De tot plegat, qui ho ha viscut, en conserva un record ben viu i una experiència singular. Una experiència que sovint va més enllà del que ens expliquen les estadístiques i les fonts convencionals que en el futur estaran a disposició de l'historiador.

Convençuts de l'interès i la rellevància d'aquestes vivències, alguns membres de l'Associació –i en nom d'ella– hem elaborat un projecte per recollir-les i preservar-ne la memòria. De fet són varis projectes sota una sola carcassa. Hi ha un programa general, de llarg abast, que té com a objectiu recuperar el record de tots els sectors implicats en l'activitat agrària: grans propietaris, masovers, mossos, pagesos propieta-

ris,... I aquest s'ha de desglossar en projectes més petits, cadascun referit a un dels sectors esmentats.

La primera fase del projecte consistirà en recollir l'experiència viscuda pels grans propietaris de la regió de Girona. No hi ha dubte que les transformacions del món rural en els darrers cinquanta anys han comportat una progressiva pèrdua de pes dels propietaris de la terra. Això ha passat arreu d'Europa i Catalunya no n'ha estat pas l'excepció. Les bases del sistema agrari s'han trencat en almenys dos àmbits clau: el sistema hereditari i la renda de la terra. I ha calgut buscar sortides i solucions. Alguns s'han reconvertit en empresaris agraris, pròpiament dits; altres s'han beneficiat de les oportunitats ofertes pel turisme o la urbanització del sòl; o bé s'han dedicat a altres activitats professionals cada cop més allunyades del camp; i, finalment, també hi ha hagut qui ha anat esmicolant i venent el patrimoni.

Per què començar pels propietaris? Tota opció té molts elements arbitraris, indubtablement, però hi ha una raó que en podríem dir estratègica: així com s'han realitzat entrevistes a pagesos propietaris, a mossos i a masovers –escasses encara, certament– els propietaris de terra a penes han estat abordats. I la seva perspectiva sobre la transformació del món rural té un component privilegiat en tant que grup dirigent d'aquest món rural. La història oral, com a mètode, ha tendit a prioritzar –i segurament ha fet bé– la veu dels treballadors, de les dones, dels marginats,... en definitiva, dels qui no teni-

en veu pròpia en la història. Tanmateix, això no ha d'excloure la possibilitat d'aplicar el mateix mètode a altres grups.

Més concretament, el projecte consisteix en recopilar un mínim de 30 entrevistes en profunditat –majoritàriament en àudio i alguna en vídeo– fetes a propietaris de la regió de Girona. Aquestes entrevistes estan plantejades bàsicament com a històries de vida. Es tracta, per tant, que l'entrevistat expliqui la seva pròpia biografia, les seves experiències, la seva trajectòria vital, més que les seves opinions sobre la transformació del món rural o el què va passar a terceres persones. Des d'una perspectiva tècnica, la història de vida –que, bé cal dir-ho, en poc s'ha d'assemblar al recull d'anècdotes deslligades que és *Explica'ns la teva vida*–, és una bona opció per obtenir informació acurada i, alhora, respectar el punt de vista inevitablement subjectiu i particular de qui ho explica, perquè allò que es demana no és només què ha passat, sinó també com s'ha viscut.

Les entrevistes, a més de construir un perfil biogràfic general de la persona entrevistada (estudis, matrimoni, activitats professionals, canvis de residència,...), hauran de resseguir qüestions com els canvis en la gestió del patrimoni, l'interès per les qüestions agronòmiques i les innovacions tècniques, la vinculació a associacions agràries i a altres entitats associatives, els criteris en la transmissió del patrimoni i la dotació dels fills, els conflictes vinculats als processos de transformació agrària, les relacions amb les institucions locals,... així com els canvis més substantius en el seu mode de vida.

El projecte va ser presentat a una convocatòria de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC) endegat pel Centre de Promoció de la Cultura Tradicional i Popular Catalana (CPCPTC) i ha estat seleccionat per integrar-se en el programa d'anàlisi d'aquest Inventari. L'IPEC va iniciar-se el 1994 i té com a objectiu la recerca, conservació, documentació, difusió i restitució del patrimoni etnològic català, entès de manera àmplia. Per a la seva realització, el CPCPTC prioritza aquelles propostes que sorgeixen d'entitats socioculturals que actuen en àmbits ter-

ritorials concrets i que plantegen un treball en cooperació amb altres centres i entitats dedicats a la recerca etnològica. L'àmbit territorial, a més de ser el marc geogràfic de la recerca, és també l'espai on aquesta s'ha de rendibilitzar socialment. Dit planament, això significa que el treball realitzat ha de donar lloc a alguna cosa més que la trentena d'entrevistes

indicades. L'Associació s'ha compromès, una vegada acabat el treball, a projectar-ne els resultats a través d'una exposició que, per ara, acolliran el Museu del Suro de Palafrugell i el Museu Etnològic del Montseny "La Gabella".

No cal dir que el projecte està obert a tot tipus de col·laboració per part dels membres de l'Associació i també d'aquells que no en són. El vàrem presentar per primer cop a l'Assemblea del passat 21 d'abril i, tot seguit, va constituir-se un grup de treball que ha començat a treballar en les feines preliminars –especialment en l'elaboració del guió d'entrevista–. La tasca que ens hem proposat és laboriosa i, de ben segur, que necessitarà del suport i el treball de tots els qui puguin interessar-s'hi. Hi ha feina per a tots. De primer ens cal contactar amb propietaris que acceptin de ser entrevistats. Qualsevol oferiment que ho faciliti serà ben acollit. Després caldrà realitzar l'entrevista i transcriure-la, almenys parcialment. Més tard vindrà la preparació de l'exposició... Qui hi estigui interessat només s'ha de posar en contacte amb l'Enric Saguer (enric.saguer@udg.es / tel. 972 41 87 97 o bé 972 22 23 85).

Per a l'Associació el projecte té un interès afegit, a més dels que hàgim pogut esmentar. Pot ser un fort motor dinamitzador i cohesionador. Es tracta d'una recerca col·lectiva impulsada per i des de l'Associació. I això no és fre-

qüent. Per a qualsevol entitat d'estudi és difícil d'anar més enllà d'aplegar estudiosos i investigadors que treballen individualment, cadascun pel seu compte, i facilitar-los una plataforma per divulgar els treballs i establir contactes. D'aquí que estiguem veritablement engrescats.

Enric Saguer

Per a l'Associació el projecte té un interès afegit: pot ser un fort motor dinamitzador i cohesionador. Es tracta d'una recerca col·lectiva impulsada per i des de l'Associació.

De primer ens cal contactar amb propietaris que acceptin de ser entrevistats. Qualsevol oferiment que ho faciliti serà ben acollit.

Sindicalisme i món rural a Catalunya, 1900-1975

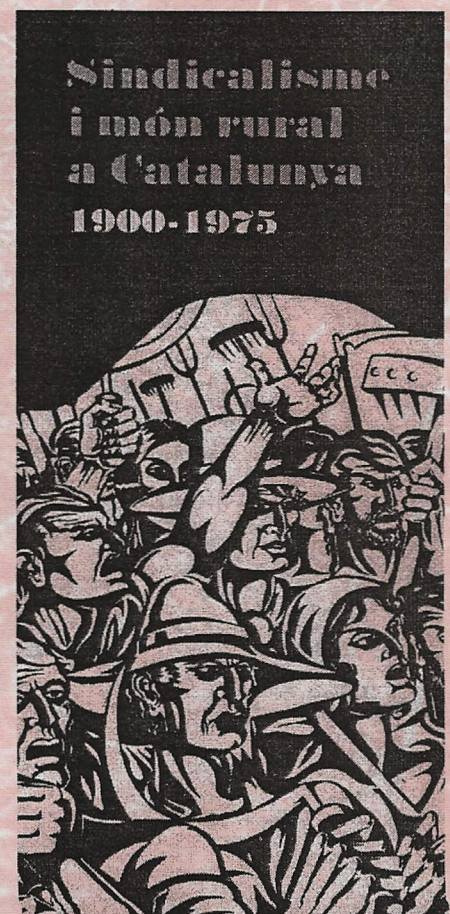
Arbúcies, 20 d'abril de 2001

Vivim en un país desmobilitzat i sense memòria sindical. L'última celebració de l'u de maig, com sempre, ha estat migrada, testimonial, i de no haver estat pel mal temps, les platges s'haurien omplert. Al capvespre del mateix primer de maig la notícia era, més que altra cosa, la picabaralla entre els sindicats majoritaris. Res d'engrescador. Aquest escenari, però, tenia un contrapunt: el dia abans, de bona hora, els representants sindicals de la fruita seca s'havien trobat a Madrid amb el ministre d'Agricultura per pressionar contra la liquidació dels ajuts europeus al sector. Havien hagut de tallar algunes carreteres per aconseguir que els donessin cita, però els havia valgut la pena. És possible que a molts encara els sorprengui la capacitat d'organització i de convocatòria dels pagesos, en comparació als treballadors urbans, i més si no s'oblida que els pagesos no arriben al 3 % de la població i que la seva mitjana d'edat és força alta. Al capdavall, però, vist des d'una perspectiva històrica, el fet no és tan espectacular. Des de fa molts anys, els diferents sectors de la pagesia han après a organitzar-se i mobilitzar-se com a resposta a l'hostilitat del mercat i de les condicions econòmiques.

És aquesta tradició associativa i sindical el que va convocar-nos el passat 20 d'abril al Museu Etnològic del Montseny *La Gabella*, d'Arbúcies. L'Associació, conjuntament amb el Museu –la iniciativa, de fet, va partir de *La Gabella*– i el Centre de Recerca d'Història Rural de la UdG varen organitzar una jornada que, sota el títol de "Sindicalisme i món rural a Catalunya, 1900-1975", pretenia parlar d'unes tradicions sindicals que, en els darrers anys, han atret l'atenció de molts historiadors i han donat peu a una quantitat important de recerques i publicacions. Al llarg

de la jornada volfem cobrir al màxim la pluralitat d'experiències associatives, cooperatives i sindicals que s'havien donat en el món rural català, eixamplant el ventall també a organitzacions forestals o no estrictament agrícoles, i arribant fins els primers temps de la transició democràtica, ara que s'acaben de celebrar els vint-i-cinc anys d'Unió de Pagesos. Tot plegat va traduir-se en un programa ambiciós i atapeït que va combinar l'exposició de cinc ponents convidats, el debat entre els assistents i una taula rodona sobre l'experiència sindical més recent.

La primera intervenció va anar a càrrec de Samuel Garrido, autor d'un esplèndid llibre sobre el cooperativisme agrari a Espanya durant el primer terç del segle XX. L'exposició va reconstruir el marc general de l'associacionisme agrari espanyol des de la llei d'associacions de 1887, a la qual s'acolliren les primeres organitzacions que començaven a sorgir en el context de la crisi agrària finisecular, i va revisar els diferents models associatius –acollits a diferents legislacions– que varen anar apareixent: associacions agràries, cambres agràries, comunitats de llauradors, sindicats agrícoles, caixes rurals i federacions agràries. També va repassar críticament les xifres sobre aquestes associacions, destacant-ne, al costat de l'abundància numèrica, la debilitat de moltes, expressada en un baix grau d'activitat indetectable en les estadístiques. Garrido va indicar també la recent renovació de l'interès historiogràfic per aquestes qüestions i les seves noves directrius, influïdes especialment per l'obra d'E.P. Thompson i J. Scott, alliberades alhora dels esquemes d'anàlisi procedents de l'obrerisme industrial i de la idea de la subordinació política dels pagesos, i amb la voluntat de relleugar l'experiència d'acció sindical sota el

prisma de la reproducció familiar dels petits agricultors.

En la segona ponència, Jordi Planas i Maresma, autor, entre d'altres, d'un estudi sobre la Cambra agrícola del Vallès i editor d'una selecció de textos sobre agrarisme i catalanisme de Jaume Maspons i Camarasa, va abordar algunes de les iniciatives associatives promogudes per la patronal –pels propietaris rurals–, en particular les cambres agràries. Va destacar-ne un origen vinculat a la reacció dels terratinents a la crisi agrària de finals del segle XIX i va explicar els motius que varen conduir molts propietaris a abandonar els cercles d'accés molt restringit –dedicats fonamentalment a la sociabilitat de classe i a certa difusió tècnica– per impulsar un model associatiu més obert i dinàmic. Finalment, després de constatar el fracàs global del model de les cambres agràries, va apuntar que la manca de desenvolupament de les funcions els impedí atreure la base social mínima que requerien.

La tercera intervenció, a càrrec de Roger Zamorano, autor d'un llibre sobre el sindicalisme rodellaire del Montseny, va ampliar la perspectiva cap al món forestal, accentuant la importància dels canvis tecnològics i econòmics per entendre l'origen i el desenvolupament del sindicalisme en les activitats de transformació dels productes forestals. L'exposició va concentrar-se a la zona del Montseny i al sector més important de la producció forestal a finals del segle XIX i principis del XX, els rodets. La nota destacada de l'associacionisme rodellaire –respecte les diferents manifestacions del sindicalisme agrari, però no del sindicalisme industrial– fou la transformació cap a un model sindical de classe de tarannà

Imatge d'una de les grans tractorades de l'any 1977

reivindicatiu en substitució del model gremial, local i mutualista que havia vertebrat els rodets fins que el canvi tècnic i productiu va convertir-los d'artesans en proletaris.

L'anarcosindicalisme agrari a les comarques gironines fou l'objecte de la quarta intervenció, realitzada per Marciano Cárdbaba, qui properament defensarà una tesi doctoral sobre les col·lectivitzacions de terra durant la guerra civil. La ponència va destacar l'escassa presència de l'anarcosindicalisme en el món rural gironí fins a la guerra civil, així com l'esclat d'iniciatives col·lectivistes després del cop d'estat. També va exposar els elements característics de les diverses modalitats col·lectivistes –secció de treball col·lectiu, col·lectivitat agrària–, i va posar de relleu no només l'oposició política a la qual varen veure's sotmeses, sinó també la capacitat de resistència d'una dotzena de col·lectivitats que varen aconseguir de mantenir-se fins a l'arribada dels nacionals.

La darrera ponència, a càrrec de Jordi Pomés, autor d'un estudi sobre la Unió de Rabassaires, va resseguir la trajectòria d'aquesta organització, de la qual va destacar els seus estrets lligams amb el republicanisme, fins al punt de considerar-la el mil-

lor exemple de la vitalitat republicana durant els anys vint, quan els diversos partits republicans varen travessar una etapa de crisi. Seguint Pomés, la forta

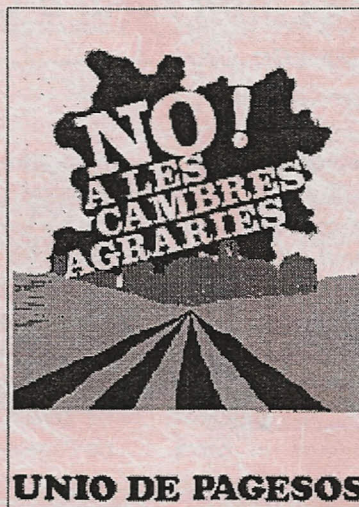
vinculació de la UR amb el republicanisme es manifestà en qüestions com la inclusió de les reivindicacions pageses en els programes de tots els partits republicans, la coincidència geogràfica de les localitats adherides a la UR amb l'existència de centres republicans importants, la presència de líders d'UR dirigint aquests centres o la defensa legal de rabassaires exercida per advocats republicans com Fèlix Duran i Cañameras o Lluís Companys.

Finalment, el darrer acte de la jornada fou una taula rodona sobre

l'evolució del sindicalisme des de les *Hermandades de Labradores* imposades pel règim franquista i després reconvertides en cambres agràries, fins a l'experiència de la Unió de Pagesos, sorgida en la clandestinitat i esdevinguda el sindicat majoritari a Catalunya. Ta taula rodona va ser moderada per Andreu Mayayo, i hi varen participar Antoni Gavalrà, historiador, i Antoni Llimona, veterà dirigent d'Unió de Pagesos que va saber transmetre amb simpatia i lucidesa alguns dels desafiaments que havien hagut de superar per articular una organització lliure i representativa dels pagesos.

En conjunt, la jornada va tenir un gran interès tant per la diversitat d'aspectes plantejats sobre la trajectòria del sindicalisme rural català com per la novetat de molts dels plantejaments exposats, en algun cas fruit de recerques que encara no han estat publicades. De tot plegat en sortirà aviat un nou volum de la Biblioteca d'Història Rural que l'Associació s'ha compromès a editar.

Enric Saguer

Campanya d'Unió de Pagesos contra les cambres agràries imposades per decret el 1977.

Pep Riera

Un imprevist de darrera hora va fer impossible la participació de Pep Riera en la jornada sobre sindicalisme i món rural que es va celebrar a Arbúcies el passat mes d'abril. Vam creure, però, que, en uns temps marcats per la despolitització, no podíem deixar passar l'oportunitat de parlar amb algú que ha dedicat tota una vida a la lluita social i política. Finalment, en els locals que Unió de Pagesos té a l'imponent edifici del Mercat de la Flor de Vilassar de Mar, vam poder mantenir una llarga conversa amb qui n'ha estat coordinador nacional durant molts anys.

Què el va portar a l'acció sindical?

Jo no vaig ser fundador d'Unió de Pagesos perquè al Maresme no ens vam assabentar de la seva constitució: tot, es movia encara en la més rigorosa clandestinitat. Un bon dia, en una reunió de l'Assemblea de Catalunya, uns companys ens van dir que existia una Unió de Pagesos que s'havia integrat també a l'Assemblea i que, si volíem, podien posar-nos en contacte. Al cap d'una setmana ja fèiem la primera reunió a Mataró. I és que existia un interès previ, ganes de crear alguna cosa. Jo ja havia participat en moviments polítics, socials i culturals, en els partits polítics en la clandestinitat, en els moviments veïnals de Mataró, en la fundació de CCOO... I sobretot, entorn a l'escola pública: vam fer una cooperativa, vam ocupar una escola un cop inaugurada..., aquelles coses que es podien fer en aquella època final del franquisme i que ara serien impossibles. Llavors no hi havia res d'impossible i anàvem llençats.

Per tant, l'"aprenentatge" no el vaig fer a la Unió de Pagesos; jo ja portava uns quinze anys d'històries d'aquelles. El grup del Maresme ens hi vam incorporar el gener o febrer del 75, quan UP portava ja més de mig any de rodatge clandestí, i ho vam fer de forma molt activa. Al cap d'un any i mig, el novembre del 76, durant el govern Arias, hi va haver el congrés de l'Espluga de Francolí, tolerat per les autoritats, i allà vàrem omplir el casal de l'Espluga.

Com va estructurar-se al començament el sindicat?

Es va organitzar per comarques, tal com ho està avui, això sí que no s'ha modificat. UP va ser una conjunció de gent gran que havia viscut la guerra i la

desfeta, de pagesos joves i d'enginyers tècnics agrícoles de l'escola d'agricultura del carrer Urgell. A grans trets, aquests tres grups van constituir la UP en el seu origen. I van acordar que, si havia de ser un sindicat participatiu, s'havia de fomentar la participació de baix estant. Si creaven una cúpula per dalt difícilment fóra un moviment participatiu. I la manera de fer-ho, es van dir, era a partir de les comarques. La divisió comarcal del 32 els pagesos l'han tingut sempre molt clara, sobretot en aquelles comarques que sempre han tingut una capital que ha exercit com a tal: Figueres, Granollers, Vic (no Mataró). Hi ha moltes comarques on la identificació comarcal va funcionar fins i tot durant el franquisme. Així es van crear els *consells comarcals* (també es van constituir *consells* en pobles que tenien prou afiliats) i un *Consell nacional* que es reunia cada mes, tal com se segueix fent avui. Es va escollir per fer aquestes trobades Vilafranca del Penedès. La seva situació i la confluència de carreteres fa que es trobi equidistant en temps dels extrems de Catalunya; en aquest sentit és un punt neuràlgic. El cert és que han passat vint-i-set anys i les reunions es segueixen fent a Vilafranca. Paral·lelament, els sectors productius també estan organitzats pel que fa als temes específics de cada sector; però per a qüestions de caràcter general, la comarca.

desfeta, de pagesos joves i d'enginyers tècnics agrícoles de l'escola d'agricultura del carrer Urgell. A grans trets, aquests tres grups van constituir la UP en el seu origen. I van acordar que, si havia de ser un sindicat participatiu, s'havia de fomentar la participació de baix estant. Si creaven una cúpula per dalt difícilment fóra un moviment participatiu. I la manera de fer-ho, es van dir, era a partir de les comarques. La divisió comarcal del 32 els pagesos l'han tingut sempre molt clara, sobretot en aquelles comarques que sempre han tingut una capital que ha exercit com a tal: Figueres, Granollers, Vic (no Mataró). Hi ha moltes comarques on la identificació comarcal va funcionar fins i tot durant el franquisme. Així es van crear els *consells comarcals* (també es van constituir *consells* en pobles que tenien prou afiliats) i un *Consell nacional* que es reunia cada mes, tal com se segueix fent avui. Es va escollir per fer aquestes trobades Vilafranca del Penedès. La seva situació i la confluència de carreteres fa que es trobi equidistant en temps dels extrems de Catalunya; en aquest sentit és un punt neuràlgic. El cert és que han passat vint-i-set anys i les reunions es segueixen fent a Vilafranca. Paral·lelament, els sectors productius també estan organitzats pel que fa als temes específics de cada sector; però per a qüestions de caràcter general, la comarca.

Fins a quin punt UP va representar la continuïtat històrica del sindicalisme de la II República? O existia la consciència que eren lluites diferents perquè el context també ho era?

Ja he dit que un dels tres grups que es van trobar en la UP era gent gran: socialistes històrics, comunistes i alguns anarquistes. Aquesta gent va aportar el seu bagatge, la seva experiència directa de la guerra, de la desfeta; però a més a més havien estat sindicalistes a la Unió de Rabassaires, al POUM o a altres moviments més extrems. Eren gent de profundes conviccions polítiques i socials, gent que no s'havia canviat de camisa. Havien patit persecució, molts anys d'exili...; lògicament això ens impactava i vam aprendre molt d'ells. Erem conscients, però, que les circumstàncies eren diferents, començant pel fet que durant la segona República un 30 % de

la població activa total eren pagesos, i que quan es va fundar UP, el 1974, s'havia reduït al 8% (i ara ja no arribem al 3 %, fixeuvos com ha anat baixant!). Només per això sols, per la pèrdua de pes polític i social que ha implicat el descens del pes demogràfic, ja es tracta d'una situació diferent. A la segona República per fer una acta de diputat calia

comptar amb els pagesos, calia comptar amb la Unió de Rabassaires o amb la Unió de Sindicats Agrícoles. Avui no: hem perdut pes polític. Malgrat això, hi ha circumstàncies que no han canviat, lluites que han continuat: aquella idea del "contingut social", de la defensa d'interessos comuns, però no amb una visió corporativa, sinó des d'un punt de vista social; allò de dir: hem de lluitar pels més febles perquè els forts ja s'espavilen; d'intentar evitar els desnonaments, d'intentar que en les expropiacions es respectin els drets dels arrendataris. Per exemple, aquí al Maresme,

una comarca tant i tant afectada per la xarxa viària, hi havia el costum que qui expropiava s'entenia només amb el propietari. Els arrendataris depenien de si el propietari, després, els volia donar una part dels diners que cobrava, cosa que en general no passava. La lluita ha servit perquè les administracions actuant, o ACESA si es tracta d'autopistes, s'entenguin amb el propietari i, a la vegada i per obligació, amb l'arrendatari. Perquè l'arrendatari té les inversions, té uns drets adquirits que s'han de respectar. I si se l'ha de fer fora, això s'ha de compensar, se l'ha d'indemnitzar tal com es fa amb el propietari. Això es actuar amb visió social.

Quin era el marc organitzatiu del món pagès durant el franquisme.

Tot s'organitzava al voltant de les *Hermandades de labradors y ganaderos*. Era el sindicat vertical al camp, que

“El problema és que el 85 % de les subvencions se'n van al 15 % de les butxaques”

funcionava amb una estructura piramidal. Al capdamunt, a Madrid, hi havia la *Hermandad Nacional de Labradores y Ganaderos* (només hi podies accedir allà si eres “franquista-franquista”). A les províncies hi havia la *Cámara Oficial Sindical Agraria*, òrgan situat entre la base i la cúpula de la piràmide. Aquí podia haver-hi pagesos, però qui tallava el bacallà, qui “mangonejava”, eren professionals de la política, també, evidentment, franquistes. A nivell local era diferent...

Perquè, per obligació, a la *Hermandad* hi eren tots els pagesos, no?

Sí, sí. Igual que els obrers de la indústria havien de ser a la CNS; era el sindicat vertical d'afiliació obligatòria. Molts tràmits passaven per l'*Hermandad*: la gestió de la Seguretat Social, les altes i baixes, el pagament de la subvenció del gas-oil... Hi havia un funcionari, el secretari, que coneixia tothom, que ho controlava tot. A més a més, en alguns llocs, com a la demarcació de Barcelona, a cada poble, l'antic sindicat agrícola d'abans de la Guerra

durant el franquisme es va reconvertir en *Hermandad*. O sigui que van continuar desenvolupant una activitat econòmica: en el fons eren cooperatives. Amb la qual cosa van tenir encara molt més poder.

I en arribar la transició...

Quan va arribar la transició política, vam dir, ara és la nostra, és el nostre moment: llibertat sindical, recuperació dels patrimonis (que era una qüestió molt important quan les *Hermandades*, com deia, havien exercit de cooperatives), etc. Vam pensar: això s'acabarà... I llavors es treuen de la màniga el famós decret llei de *Cámaras Agrarias*.

Això va ser l'any 77, no?

Van tenir els pebrots de publicar-lo al BOE el mateix dia 15 de juny del 77, el dia de les primeres eleccions democràtiques. El decret deia, en resum, que tot continuaria igual. Canviava

únicament el nom d'*Hermandad* pel de *Cámara Agraria local*, mantenia

els seus funcionaris, les seves funcions i atribucions, el seu finançament públic. I es quedaven els patrimonis dels antics sindicats. D'aquí va venir que en aquell moment UP prenguéss una de les decisions més conflictives d'aquells temps (llavors portàvem encara pocs anys de rodatge). Vam decidir no anar a les eleccions a les *Cámaras Agrarias* que llavors s'havien convocat. Les vam boicotejar i va ser un èxit. Realment hi va haver un nivell de participació baixíssim. Però allò els va ser igual, ells van continuar. Després va venir l'etapa socialista del ministre Romero, que va ser un desastre. Les coses no van canviar fins l'arribada de l'avui comissari europeu Pedro Solbes. Ell sí que va dir que aquella situació s'acabaria. I, efectivament, ho va resoldre en quinze dies, després de fer consultes a les organitzacions. Però ja era l'any 91.

Però fins el 94 no es van fer les primeres eleccions democràtiques al camp...

Sí, es cert. Es va decidir que seria competència de les Autonomies convocar eleccions i desenvolupar la llei de

bases estatal. Es va fer, vam consensuar la llei catalana, que es va aprovar per unanimitat, i es van fer les eleccions el 94.

Com es pot interpretar aquest retard tan notable en l'arribada de la democràcia a les institucions del món pagès?

En el cas de la UCD queda clar perquè ho van fer. Pensem que, a nivell d'estat, en aquell moment encara hi havia un 25-30 % de votants pagesos. A Catalunya era només un 8 %, però en algunes zones s'arribava al 40 %. Aquest volum de vots era molt important. Mantenir aquesta estructura era mantenir el cacic, mantenir les xarxes, el funcionari, les juntes, el control. En aquell moment, decantar vots cap a la UCD va funcionar. Hi ha un estudi intern d'UCD, un llibre gruixut per a ús intern (del qual una persona ens va passar una còpia) sobre com havien treballat les eleccions i el resultat que van aconseguir poble per poble a tot l'estat espanyol. Això els va funcionar molt bé a les primeres i a les segones eleccions. Després UCD es va desintegrar per altres motius. Però sí, una part del vot pagès, al menys una part, el van saber canalitzar.

Però pel que fa als socialistes, com s'entén aquella resistència als canvis democràtics?

Això sí que no ho hem entès mai, i mira que ho hem parlat vegades. No n'hi ha prou de dir que el Romero era un inútil (com dir que el Marimón era un inútil). Les decisions polítiques no es prenen perquè sí. Democratitzar o aturar el procés de democratització es fa per una raó o per una altra. Però una interpretació plausible no l'hem arribada a trobar mai... costa d'entendre-ho. Ens van fer perdre dotze, tretze, catorze anys des que van arribar al poder. I malgrat tot, a nivell estatal, amb el PSOE hi havia una bona relació, sobre tot amb els diputats més agraristes, els qui tractaven més els aspectes rurals, la pagesia.

En aquells primers moments hi havia unes comarques més lluitadores que d'altres? A què creu que era degut?

En general, al final del franquisme i a l'inici de la transició hi havia una "trempera" que ara no hi és. Al sector agrari, no tant, és clar. El pes d'aquell teixit, d'aquells funcionaris, d'aquelles juntes, era molt important. Penseu que durant les grans tractorades les *Hermandades* seguien sent les *Hermandades*; el sindicat vertical seguia funcionant quan ja s'havia desmuntat la CNS. Per tant, eren un fre. Però un fre que funcionava més en uns territoris que en uns altres. Jo diria que, en general, a la Catalunya Vella, on hi havia més aïllament, on es vivia més a la masia i hi havia menys cooperatives, l'efectivitat d'aquell teixit tardofranquista de las *Hermandades* era més gran. A la Catalunya Nova la gent viu als pobles, passa pel cafè després de dinar, fan petar la xerrada una estona, són socis de la cooperativa... I, és clar, ens vam adonar que a l'hora de començar a implantar i a estendre l'UP s'avançava molt més ràpid a la Catalunya Nova que no pas a la Vella.

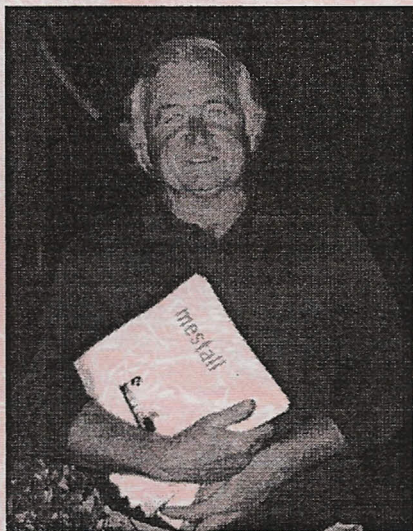
Això devia passar també durant la República: els pagesos van tenir més protagonisme a les comarques de Tarragona, per exemple, que no a les de Girona, on els propietaris exercien molt més el control social.

Sí. Molta més masoveria, molt més arrendament a la Catalunya Vella. Per exemple, quan s'acaba el franquisme Osona deu tenir un 80 % de masovers. És una gent molt controlada, no ja políticament, sinó controlada socialment pels amos. Hi havia molts contractes a precari..., era dur això. En un contracte a precari no te la pots jugar, et fan fora si ho fas; has de fer bondat. És com qui avui dia està integrat; la integració, a la ramaderia, sí que és una cosa dels anys seixanta. Qui està integrat ha de fer bondat perquè no hi ha cap contracte entre les parts, es fa tot

de paraula

No es signen contractes per escrit amb les integradores?

No. Hi ha una llei d'integració que no s'aplica. Si l'integrador no et renova el bestiar, si et treu els grossos i no te'n porta de petits, ja t'ha imposat el pacte de la fam. O com el que va passar, per exemple, quan va esclatar la crisi de la pesta porcina. Llavors es van pagar els porcs religiosament, a preu de mercat, agafant com a referència la llotja amb els preus més alts, i sovint per bestiar passat de pes (allà passava bou per bèstia grossa). Però pagaven a l'amo. I el pagès integrat, el "matxaca" que cuida la granja, que ha de posar el corrent elèctric, l'aigua i no sé quantes coses més, que posa la feina, que és el més

important, aquell: ni cinc de calaix. Aquest tipus d'estructures que no són pròpies ni d'un sistema capitalista mínimament evolucionat, que són més aviat rèmores gairebé feudals, tenen aquestes conseqüències: estàs molt lligat, molt controlat, no tens la llibertat que té un pagès propietari. I això es va notar molt a l'hora d'implantar la UP. Per altra banda, hi ha comarques, com aquí, al Maresme, on els fatxes penaven molt, no perdien pistonada, ens marcaven de prop. Quan fèiem una lluita determinada ells tractaven de contrarestar-la a la seva manera. Costava molt fer sindicalisme. I a Girona també. Moltíssim.

Un moment culminant d'aquelles lluites van ser les tractorades multitudinàries de la segona meitat dels 70 i inicis dels 80. Molta gent té encara molt present aquelles imatges de fileres inacabables de tractors ocupant les carreteres catalanes. Aquelles mobilitzacions massives devien ser els primers grans èxits de la Unió de Pagesos, no?

Sí, se'n van fer d'impressionants. Llavors érem molts més pagesos que ara. Tenim comptabilitzats els tractors que van sortir a cadascuna de les tractorades a cada comarca i cada poble. Van ser importants sobretot a la Catalunya Nova. Allà era una autèntica vaga general: les cooperatives tancaven, tothom parava. Hi havia un nivell de conscienciament important.

Després d'aquests èxits Unió de Pagesos es consolidava i creixia, no?

Sí. Allò era el que et donava força i prestigi per continuar treballant en altres temes: en la lluita contra les expropiacions, en la defensa d'un determinat sector, com el de la fruita seca, etc. La imatge de la Unió com a organització molt combativa té el seu origen en aquelles grans mobilitzacions.

També és quasi mítica la defensa dels parcers de Montagut.

Sí. I allò finalment es va guanyar. Però no s'han vist gaire lluites de tipus social com la de Montagut. Normalment és una cosa que funciona per degoteig. Avui en peto un, demà un altre... En Joan de Falgàs que s'ho va voler fer sol perquè li semblava que no el farien fora, no s'ho creia. No va voler seguir la nostra estratègia. Creia que era massa conegut, massa popular i que no s'atrevirien. Nosaltres li dèiem que sí que ho farien, que era el que sempre passava, que el propietari tenia bestiar i que volia la terra per declarar més hectàrees i més bestiar per a la prima de la carn. I no ho va poder evitar.

Quina ha estat la clau de la independència política de la UP?

Es troba ja en els orígens: els fundadors van tenir clar que havia de ser un sindicat unitari, independent i democràtic. Per tal que sigui independent del poder econòmic i polític ha de ser unitari.

I això és tan senzill?

Jo diria que darrerament més. Però hi ha hagut moments en els quals les tensions han estat molt fortes. No, mai no és fàcil mantenir la independència. En els moments més difícils crec que es va aconseguir respectant la pluralitat, sent conscients que hi havia gent de

tota mena, diferents maneres de pensar, diferents afiliacions polítiques; però sabent que a l'hora d'anar a un consell nacional o comarcal havies de deixar les opcions partidistes al carrer i anar per la feina. Nosaltres, però, no hem fet servir mai l'expressió que s'havia de ser apolític, mai. La gent, com més polititzada, millor. Però si en algun moment hi hagués hagut una utilització partidista, el sindicat s'hauria trencat, s'hauria esberlat.

Hi ha hagut molts moments de tensió amb la Generalitat...

Sí, molts i molt forts. Sobretot durant l'etapa Marimón. Però ja va ser molt conflictiva una part de l'etapa amb el conseller Miró i Ardèvol: hi va haver "hòsties" molt fortes. El que passa és que després va ser molt intel·ligent reconduint la situació i dient: "bé, proposeu un procés de concertació i parlem-ne"; i així es va iniciar el procés de negociació amb ell. Després va plegar i es va estroncar. Més tard va venir en Joan Vallvé, que no era expert en temes agraris, però que era un home que sabia escoltar. Amb el Marimón, després, ja ha estat el caos. A més, en Marimón ens ha fotut durant una pila d'anys, sense actuar com a conseller d'agricultura i sense pressupostos d'agricultura. Amb ell hem perdut diners necessaris per a la incorporació de joves o per a plans de millora i modernització. A més a més, hem perdut els recursos de Brussel·les. Generalment la política d'estructures és cofinançada, però la Unió posa diners quan l'estat membre els ha posat primer. Si no, no esquitxen la mosca. Com que Catalunya no posava un duro, Brussel·les no va haver de cofinançar. Per tant, ha estat justificat que anéssim a bufetades.

A la vista de les estadístiques que indiquen una clara tendència a la concentració de la propietat de la terra, a l'augment de l'arrendament i del treball assalariat, que li diu avui la frase "la terra per a qui la treballa"?

Era un vell eslògan que la Unió de Rabassaires va convertir en el seu lema. Els francesos, en un govern de concentració presidit per un home com en De Gaulle, van tenir la visió política d'entendre que estabilitzar el pagès a la

terra era una bona mesura de política agrària. Si a França va ser bo, per què no ho ha de ser aquí? El que passa és que sembla que no hi ha condicions polítiques per plantejar-ho, però segueix sent una necessitat. El pagès avui necessita encara més estabilitat que ahir perquè cada cop, tant a l'agricultura com a la ramaderia, intensives o extensives, s'han de fer més inversions. I aquestes inversions s'han de fer per la via de l'endeutament. I, és clar, si la terra no és teva, o estàs a precari i no tens ni un trist contracte d'arrendament, no t'endeutaràs. I una altra cosa molt més greu: quan el fill sembla prou engrescat per fer de pagès, són el pare i la mare els qui li diuen: "deixa't estar de punyetes, que la terra no és nostra, que aquí no tenim prou seguretat, busca't la vida per un altre lloc, estudia...". En unes altres condicions

d'estabilitat molts d'aquests joves s'estarien incorporant. Per tant, el no disposar d'aquests instruments estabilitzadors, el fet que no sigui veritat que la terra sigui per a qui la treballa, té conseqüències greus. Crec que aviat, abans de sis o set anys, arribarem a l'1,5 % de pagesos. I una de les causes serà aquesta.

Què es pot respondre a qui acusa la Unió Europea d'estar frenant el desenvolupament dels països del tercer món tot subvencionant una agricultura pròpia poc competitiva alhora que es posen fortes traves aranzelàries a les importacions?

Jo no sé què passaria si desapareguessin totalment les subvencions a la producció (hi ha altres tipus d'ajut, a la formació, a la investigació, a l'assessorament tècnic, etc., que no els qüestiona ningú). Però mentre països desenvolupats com el Japó, Suïssa o els Estats Units tinguin subvencions per a la pagesia, aquí n'hi ha d'haver per força. Si desapareguessin del tot, qui quedaria en millor situació de competitivitat? Depèn de molts factors. Aquí no tenim les millors condicions per a l'agricultura extensiva: explotacions petites, la terra no és plana, no plou prou... Jo no m'imagino que sense cap mena d'ajut

pugui ser competitiu un cerealista amb 100 hectàrees a la Segarra o a l'Empordà, amb 3 tm/ha de mitjana de rendiments, potser quatre a l'Empordà. Perquè a l'Europa humida sobrepassen les 8, 9 i 10 tm/ha, i amb explotacions més grans. Avui el liberalisme pur i dur voldria dir la desaparició encara de més pagesos. I no únicament a Catalunya, sinó a tot Europa. Lògicament, aquell que té una explotació de cereal de 300 ha. a la vall del Loire, amb rendiments de 9 tm. per ha., aguantarà més.

De moment és qui més cobra de Brussel·les...

Sí. Aquest cobra per hectàrea exactament el triple que un pagès de la Segarra. Però aquest no és el problema. Jo crec que algun tipus d'ajut s'ha de mantenir, però exclusivament per als pagesos que siguin cultivadors directes i

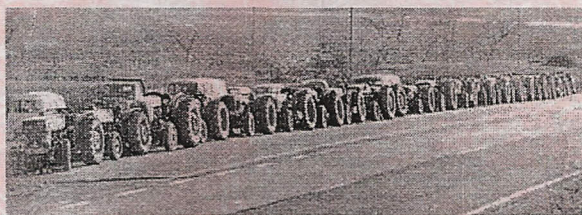
"Ara és el moment de plantejar la batalla de la qualitat i la seguretat. Pretendre vendre duros a quatre pessetes no pot ser"

que obligatòriament visquin al territori, perquè llavors la funció mediambiental la faran. Si tu estàs cobrant subvencions i vius a Barcelona ja em diràs si faràs la prevenció d'incendis forestals o si aranjars els camins rurals. El problema és que la duquesa d'Alba s'endugui 750 milions de pessetes l'any, o que la reina d'Anglaterra se n'endugui 800 més. El problema és el que va dir el comissari MacSherry (l'anterior al Fischler): que el 80 % de les subvencions se'n vagin a un 20 % de les butxaques. I ara, que han passat deu anys, ja es diu, ho diuen els propis euròcrates, que el 85 % de les subvencions se'n van al 15 % de butxaques. Per què? Doncs perquè s'han anat constituint societats, empreses que arrenden o compren terres pel negoci de les subvencions. Això fa pujar els preus de l'arrendament, per exemple. Les subvencions, tal com estan plantejades avui, en comptes de ser un factor d'equilibri, estan desequilibrant. Això no vol dir que hagin de desaparèixer les subvencions; vol dir que s'han de replantejar a fons. Establint un sistema molt condicionat al tipus de feina que es fa i allà on es viu, jo crec que s'estalviarien molts recursos públics. Per

què no es fa? Doncs perquè hi ha uns lobbies, uns grups de pressió als quals ja els van bé les coses tal com estan.

Però hi ha alguna alternativa a la globalització?

Sóc pessimista a l'hora de dibuixar l'escenari, perquè l'escenari és molt complicat. D'una banda, una política agrària europea que es manté injusta i no porta enlloc, que s'ha de replantejar a fons per fer del pagès el veritable destinatari de les subvencions, per fomentar polítiques de qualitat i seguretat alimentàries. Els objectius ja no poden ser exclusivament productivistes, quan sobra de tot. Els objectius de la

PAC d'avui no poden ser els del 57. Llavors, a Europa (i encara més aquí) encara era propera l'experiència de passar gana, i per tant semblava lògic que un sistema d'intervenció en l'agricultura fos en primer lloc productivista. Però que ho continuï sent ara, subvencionant més, com es fa, les explotacions amb més hectàrees i amb més rendiments, que vol dir que per partida doble s'estan donant calés a qui ja en guanya més, no té sentit si el que es vol és fixar el pagès al territori.

La feina d'Unió de Pagesos, com a sindicat, es preveu difícil tenint en compte el pes polític que pot arribar a assolir un migrat 1,5 % de la població?

D'aquí el pessimisme. Nosaltres sols no canviarem res. A més a més ens costa molt posar-nos d'acord amb la resta de sindicats europeus, sobretot quan toques qüestions de fons. Sí que es poden planificar estratègies conjuntes per a moltes batalletes, més o menys importants. Però, quan planteges una possible reforma a fons del sistema, de moment no es veuen possibilitats d'aliança. D'altra banda, davant de la pèrdua de pes social i polític a tot Europa, i aquí més, és imprescindible la complicitat de la resta de la societat en l'aventura de mantenir un medi ambi-

ent equilibrat, endreçat, atractiu, o de tenir productes de qualitat, o de controlar els riscos alimentaris. Si la societat vol tot això, nosaltres diem: els ajuts que demanem són a canvi de garantir-ho; establiu tots els sistemes de control de qualitat necessaris, i si no ho fem ens els traieu.

Així doncs, el manteniment del patrimoni natural, que és el que fa el pagès, és el que ha de tenir una contrapartida...

És clar. Si només quedessin quatre explotacions, les més productives... Mantenir pagesos vol dir mantenir pobles oberts als Pirineus i a la serra del Cadí, no amb la població d'abans, que és impensable, però sí amb uns quants pagesos que mantinguin el poble viu, que facin la prevenció d'incendis, que cuidin els camins, amb ramats pasturant i netejant la muntanya. És molt senzill. Les subvencions només per als pagesos, i condicionada sempre a canvi d'un seguit de funcions mediambientals.

Això no voldrà dir més control des de l'estat, de les institucions?

Ja hi és ara. El que passa és que es fa el control dels pagesos i, en canvi, hi ha barra lliure per a aquestes empreses o famílies, que tothom sap que no són pagesos. És el cas del lli, no? Que s'expliqui qui està cobrant aquestes subvencions: no són pagesos precisament.

Posant-nos en la pell dels historiadors que d'aquí cinquanta anys estudiaran aquestes qüestions, creu que constataran un abans i un després de les crisis alimentàries recents, de les quals les vaques boges són el principal exemple?

Sí, però no només per a la gent en general. També, i sobretot, pels pagesos arruïnats. No hi ha dret: a cada crisi d'aquestes en pleguen un munt. Crec que s'hauria de fer un gran treball de conscienciació de la gent, de mentalització. Tenim un nivell de vida, un poder adquisitiu que ens permet el luxe de menjar molt bé. Si comparem la part

dels ingressos familiars que als anys 50 es dedicaven a l'alimentació, el 80 o el 85 %, amb el que hi dediquem avui, que està sobre el 17 o el 18 %, ens adonem què avui gastem una fracció mínima en l'alimentació; que som "rics" a un nivell que abans només podíem somniar. Doncs ara és el moment de plantejar la batalla de la qualitat i la seguretat. Pretendre vendre duros a quatre pessetes no pot ser. L'oli d'oliva ha de tenir un preu i el de gira-sol un altre, i no pot ser que la diferència sigui només de 200 pessetes. No només per la forma d'obtenir-lo, sinó per la qualitat, el sabor..., això s'ha de pagar.

Després de tants anys de conèixer pagesos de tot arreu, què creu que hi ha del tòpic, que la historiografia ha mantingut fins no fa gaire que el camp és políticament conservador?

No, no és pas veritat. Els bons historiadors, quan estudien els moviments pagesos del XIX (en Gavaldà, en Mayayo...) ho han documentat molt bé. Es veu clarament que de conservadors res. Una altra cosa és que hi hagi hagut llocs molt aïllats (a l'alta muntanya no van arribar mai a estar organitzats, ni tant sols durant la República), però seria una qüestió d'aïllament i no perquè la naturalesa del pagès sigui diferent de la de la resta. Home, hi ha hagut, com ja he dit abans, zones on hi havia molt més control, on l'església va muntar sindicats agrícoles... Però són coses diferents.

Per acabar, i tenint en compte el valor que pot tenir per als investigadors, en quin estat es troba l'arxiu de la Unió de Pagesos? És consultable?

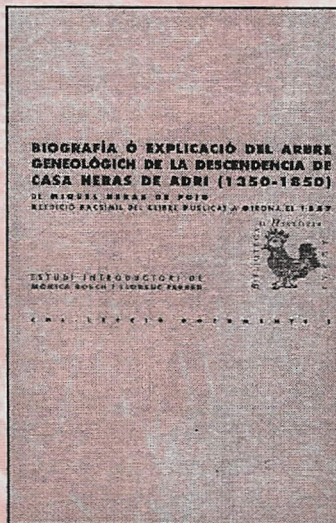
Sí, i no només el de la Unió. El meu arxiu particular, que eren 150 o 200 quilos de paper, el vaig carregar en una furgoneta i el vaig portar a l'Arxiu Comarcal de Mataró. Allà ho han endreçat tot i ara ho tenen molt bé, em sembla que els hi ha hagut de donar una feina... Crec que van aconseguir un becari només per a inventariar-lo. Van estar al menys mig any arreglant-lo... però ara es pot trobar tot a la primera, cosa que abans no passava.

Text: Marciano Cárdbada i Ricard Garcia

Notes de lectura a l'entorn de la Biblioteca d'Història Rural

Rosa Congost i Colomer

Biografia ó explicació del arbre geneològich de la descendència de Casa Heras de Adri (1350-1850), de Miquel Heras de Puig. Reedició Facsimil del llibre publicat a Girona el 1857. Estudi introductori de Mònica Bosch i Llorenç Ferrer, Girona, CCG Edicions, 2001 (Biblioteca d'Història Rural, Col·lecció Documents, I), 240 pàgines.

L'edició va acompanyada d'un full desplegable amb l'arbre genealògic de la família Heras.

Tots els que havíem treballat sobre la regió de Girona a mitjan segle XIX ja havíem gaudit de la lectura d'aquest llibre. El 1857 Miquel Heras de Puig, un propietari important de la regió, va decidir aplegar i publicar les notícies del seu arxiu patrimonial sobre la història de la família i les va presentar, significativament, en dues sèries. En la Sèrie Primera, "Notícia dels hereus que han administrat los bens de Casa Heras", s'hi condensen les biografies, desiguals, de divuit hereus, convenientment enumerats com si fossin reis o comtes; el mateix Miquel Heras de Puig s'autotitula Miquel III i el seu pare era Ponç III. La Sèrie Segona, la "Notícia de la família ó branques del Arbre" aplega noranta-quatre biografies més, les dels cabalers i cabaleres de la família Heras.

En la història de la família Heras de Puig que acabava de reconstruir no hi havia cap pubilla Heras. En la "Conclusió" del llibre, Miquel Heras, pare de la primera pubilla Heras, s'hi resigna: "acato humilment los alts designis que se ha proposat Dèu nostre Senyor, en disposarlo aixís". Aquesta constant interrelació entre l'exposició de dades objectives -convenientment certificades per notaris- i la seva presentació subjectiva constitueix un dels grans alicients del llibre. En els seus comentaris, farcits de valoracions, és fàcil veure-hi representat un grup social, influent, poderós, i amb consciència històrica: el grup dels hisendats de mitjan segle XIX. Des d'aquest punt de vista, resulta especialment interessant el relat de les vivències viscudes per la família durant la primera meitat del segle XIX, així com les dades sobre algunes ruptures generacionals viscudes i percebudes directament pel protagonista (sobre la instrucció dels fills i les filles dels hereus, per exemple).

Més excepcional, però no menys interessant, és el Miquel Heras de Puig "historiador"; és a dir, l'individu que ens suggereix, a partir del seu propi treball d'historiador de llarga durada, pistes

per a l'anàlisi històrica. N'hi ha algunes que avui resulten clarament integrades en els estudis de les estratègies familiars i patrimonials -l'opció de prendre el valor del dot com a signe clar de distinció i evolució social, el paper de l'església com a sortida-refugi dels cabalers- i són convenientment analitzades per Mònica Bosch i Llorenç Ferrer en l'Estudi Introductori; però Miquel Heras de Puig també pren nota -el 1857- de fenòmens històrics que tot just ara comencen a ser investigats. Hem triat el tema de l'anomenada "revolució del consum" per a exemplificar, més endavant, el caràcter enormement suggeridor del llibre. Per últim, és clar, el text resulta interessant per als historiadors de la llengua i de la cultura. A ells els correspon valorar les paraules justificatives de Miquel Heras de Puig sobre la decisió d'escriure el llibre -en contra de "la moda"- en català.

Estudi Introductori, de Mònica Bosch i Llorenç Ferrer

El llarg i complet estudi introductori que acompanya la reedició en facsimil del llibre de 1857 porta el títol significatiu de "Genealogia, família i patrimoni: els Heras d'Adri". Gràcies a aquest estudi coneixem molts més detalls del procés d'elaboració del llibre reeditat; sabem, per exemple, que Miquel Heras de Puig s'havia familiaritzat amb les escriptures de l'arxiu patrimonial uns anys abans -entre 1827 i 1834- en el procés d'elaboració d'un extens "llibre mestre". L'estudi també aporta moltes notícies sobre l'evolució del patrimoni Heras. Tot plegat permet desentrellar el perquè de moltes de les estratègies familiars utilitzades pels titulars del domini útil dels masos de la Catalunya Vella, convenientment exemplificades en la família Heras i deixa entreveure les possibilitats que ofereix, per a la història dels grups socials, l'estudi de les genealogies familiars. Aquest text es complementa amb l'elaboració

de l'arbre genealògic de la família Heras en el full desplegable que acompanya l'edició, i que resulta de gran utilitat tant per a la lectura del text introductori com la del facsímil.

La mirada de "llarga durada" de Miquel Heras de Puig: "la revolució del consum" a través dels capítols matrimonials.

La tasca empresa per Miquel Heras de Puig el va obligar a examinar i ordenar documentació notarial de diferents èpoques; entre les escriptures examinades destaquen, evidentment, els capítols matrimonials. Miquel Heras de Puig remarca un fet: a partir de final del segle XVII, els capítols matrimonials contenen una descripció detallada dels vestits i de les caixes que les núvies aporten al matrimoni. Es pot comprovar en el mateix llibre. Així, si el 1677, en els capítols matrimonials de Maria Heras, aquesta aporta en dot 140 lliures i, a més, dos vestits i dues caixes - sense més informació al respecte- la seva neboda Marianna Heras, en els

capítols signats el 1696 aporta 303 lliures, 15 sous i 10 diners, i dos vestits que, a diferència dels capítols anteriors, són convenientment detallats: "ropilla y faldillas de xamellot negre, y guardapié de moqueals de color guarnit ab punta de seda negre, altre ropilla y faldillas de estamena escotina, y guardapié de estamena premsada y una caputxa del mateix, y altre caputxa de xamellot guarnida de punta". No es tractaria d'un fet aïllat. A partir d'aquella data tots els capítols matrimonials de la família Heras seguirien aquesta pauta.

Miquel Heras de Puig va dubtar a l'hora de transcriure en el llibre els detalls de les peces de roba descrites en els capítols moderns. Però va prendre la decisió de fer-ho - i per això, comenta en la "conclusió", s'havia allargat molt més del que ell havia previst la segona part del llibre- per dos motius: el primer, per "la novetat y estranyesa que actualment causaria los noms, y classe de las robas y prendas dels vestits ab que se adornaban y cubrian los notres ascendents" però també: "per fer observar al lector, que desde últims del

sigle disset hasta al present, la moda de fer vestits y especificarlos en los capítols ha anat augmentant de un modo molt notable". La interpretació que en fa revela, una vegada més, una manera determinada de veure el món: "la consecutiva relaxació de la bona fé y costums, que veyem y palpam en los nostres dias" i també "la poca confianssa, que mutuament se tenen las parts contractants". Però, al marge de les interpretacions, el fet que el 1857 Miquel Heras de Puig havia remarcat constitueix una sòlida hipòtesi de treball -que avui resulta d'una gran actualitat historiogràfica- que caldrà verificar i matisar en els arxius notariais gironins. D'una manera involuntària, doncs, Miquel Heras de Puig ens mostra que la mirada de "llarga durada" - que traspassa les barreres acadèmiques convencionals- permet observar i detectar canvis, ruptures, que cal reinterpretar i analitzar en el "curt termini". Ens suggereix, doncs, tot un mètode -i tot un repte- per a l'anàlisi històrica.

llibres

Les constitucions sinodals gironines: una font per a la història social i rural de la regió

Joaquim M. Puigvert i Solà

Els medievalistes que han fet dels territoris de la diòcesi de Girona l'àmbit geogràfic de les seves recerques s'han de felicitar per aquest recent llibre elaborat per Santiago Bueno, professor de la Universitat de Barcelona i de la Facultat de Teologia de Catalunya i destacat especialista en dret canònic. El llibre és el resultat de la tesi doctoral que l'autor presentà a la Universitat Pontifícia de Salamanca sota el títol *El derecho sinodal gerundense entre 1229 y 1368* i s'emmarca dins del programa d'investigació més ampli del *Synodicon hispanum* (en curs de publicació per la B.A.C.) dirigit per Antonio Garcia i Garcia (que prologa el llibre).

Els sínodes, recordem-ho, eren unes assemblees diocesanes del clergat que periòdicament (teòricament cada any) convocaven els bisbes i que dona-

ven lloc a sengles constitucions sinodals que pretenien adaptar la legislació dels concilis universals (ja fos, posem pel cas, el IV Concili de Laterà de 1215 o el Concili de Trento de 1545-1563) i provincials (els de la *Tarraconense* recentment estudiats per Josep M. Marquès) a les característiques i necessitats de cada diòcesi. Les qüestions i temàtiques que recullen les constitucions eren variadíssimes indicant, en definitiva, quins eren els programes i les grans línies de les reformes eclesiàstiques (ja fossin les gregorians d'època medieval o les tridentines d'època moderna). Així a través del llibre de Santiago Bueno ens adonem que les constitucions sinodals gironines dels segles XIII i XIV feien referència al culte i als sagraments, a les obligacions ministerials i al comportament "moral" del clergat, sí, però

també a qüestions relacionades amb l'economia i el patrimoni de l'Església, ja fossin el delme, les primícies, els censos, les obreries parroquials, els drets de visita, les disposicions en defensa del patrimoni eclesiàstic (amb especial atenció a les qüestions testamentàries i successòries dels clergues), els censals i la regulació (molt restrictiva) de la redempció de serfs (a través de la constitució *Ceterum cum nonnulli* de 1355), entre molts d'altres.

La naturalesa jurídica de la font obliga (cal dir-ho?) l'historiador a fer un exercici de contrastació i crítica constant i severa amb d'altres fonts més fiables per a aproximar-nos a la realitat històrica, com són, per exemple, les visites pastorals, els capbreus, les fonts notariais i judicials. En aquest sentit és honest i franc l'autor quan ens diu que

"este estudio se ha limitado conscientemente al análisis de la legislación sinodal gerundense, en comparación con la universal y provincial. Sin embargo, no ha entrado en la efectiva aplicación de dicha legislación en los arciprestazgos, parroquias y otras instituciones o ámbitos menores de la diócesis, pues tal trabajo, aún por realizarse, debería dar lugar a una nueva investigación, quizás de corte más histórico y sociológico, más práctico que teórico" (p.12). En qualsevol cas, aquest llibre significa per a l'estudi del corpus sinodal gironí medieval un avenç molt considerable si es considera que fins ara només disposàvem dels treballs de Pons i Guri i Tomàs Noguera (1966-67) i s'ha de sumar al renovat interès que desperta la font entre els medievalistes (com es mostra, per exemple, en el treball de J.N. Hillgarth i G. Silano, "A compilation of the Diocesan Synods of Barcelona (1354): Critical Edition and Analysis", publicat a *Mediaeval Studies*, 46 -1984-, p. 78-157).

Un treball per fer: l'estudi dels sínodes d'època moderna

D'alguna manera el llibre que ressenyem també hauria de ser (per què no?) una mena de revulsiu per als modernistes, en la mesura que ara per ara no es disposa de cap estudi global sobre el sínodes catalans dels segles XVI-XVIII (i no sembla pas fàcil de subsanar la carència si es considera que el macroprojecte en curs del *Synodicon hispanum* no inclou, malauradament, els sínodes posttridentins), sinó només d'alguns treballs monogràfics, de dimensions força reduïdes (val a dir) sobre diòcesis concretes com els de Josep Sanabre (per a Barcelona), Vidal Guiltarte (per a Tortosa), Enric Moliné (per a Solsona i Urgell), algunes notícies esparses sobre sínodes en els treballs de Joan Bada, Josep M. Marquès, Henry Kamen i Ignasi Fernández Terricabras, entre d'altres; a més de les consideracions metodològiques i crítiques efectuades sobre les constitucions sinodals pel pare Miquel Batllori en el I Congrés d'Història Moderna de Catalunya (1984) dirigits a fer entendre que les constitucions "tant poden reflectir estats o costums difoses, com casos ex-

cepcionals que demanaven un remei immediat".

Ara per ara, doncs, interessar-se amb un cert aprofundiment pels sínodes d'època moderna implica, pràcticament, capbussar-se en la consulta directa de les múltiples compilacions sinodals (unes 32, aproximadament) que s'imprimiren en les diverses diòcesis catalanes, bàsicament en llengua llatina, al llarg dels segles XVI-XVIII. Si una diòcesi catalana mereix, però, que els seus sínodes d'època moderna siguin estudiats amb detall i urgència és, precisament, la de Girona. No endebades, tal com reconeix el professor Bueno, en aquesta diòcesi "*la celebració de sínodo anual se mantuvo con asombrosa continuidad hasta el siglo XIX*" (p.11), fins i tot en moments, com fou el cas del segle XVIII, que les assemblees sinodals eren observades amb recel per la monarquia borbònica, gelosa com era de les seves regalies. De moment, tanmateix, qui s'interessi pels sínodes gironins d'època moderna haurà de consultar, a més dels fons manuscrits de l'Arxiu Diocesà, els impresos generats pels sínodes de 1502 i 1503 o les dues compilacions que existeixen impreses en llengua llatina, ja sigui la feta publicar pel bisbe Arevalo de Çuaço el 1606 (*Constitutionum Synodaliū Gerundensium...*) o l'elaborada pel destacat jurista bisbalenc Francesc Romaguera a finals del segle XVII, el 1691 (*Constitutiones Synodales dioecesis Gerundensi...*). Si algú s'anima a fer-ho li serà de gran utilitat, ben segur, l'apèndix del llibre ressenyat (pp.385-397) que permet observar quines de les constitucions gironines dels segles XIII i XIV eren encara vigents el 1503, 1606 i 1691 i quines, per contra, no havent estat renovades, quedaren periclitades. Perquè si bé és cert que en el corpus sinodal abunden les inèrcies i les continuïtats (d'aquí deriva un dels problemes centrals que ofereix la font a l'historiador social) no es pot oblidar que també poden registrar discontinuïtats i canvis: quines eren les raons, ens hem de preguntar, que portaven a introduir una nova constitució sinodal? També del dret canònic cal saber fer-ne una lectura en clau històrica i dinàmica.

Santiago BUENO SALINAS:
El derecho canónico catalán en la Baja Edad Media. La diócesis de Gerona en los siglos XIII y XIV, Barcelona: Facultat de Teologia de Catalunya, 2.000 (Col·lectània de Sant Pacià, núm. 72), 415 pàgines.

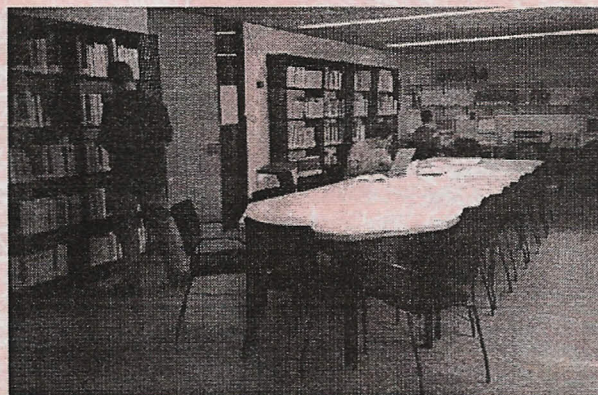
La biblioteca del Centre de Recerca d'Història Rural

(ILCC-Secció Vicens Vives) de la Universitat de Girona

Com ja deveu saber, el 29 de novembre de 1999 es va signar un conveni de col·laboració entre l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines i el Centre de Recerca d'Història Rural (ILCC-Secció Vicens Vives) de la Universitat de Girona. L'objectiu del conveni és promoure la investigació i la difusió de la recerca històrica sobre el món rural, a través de l'organització d'activitats conjuntes i, fonamentalment, la coedició de la Biblioteca d'Història Rural. En virtut d'aquest conveni, a més, els socis de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines teniu accés a la biblioteca del Centre de Recerca d'Història Rural. Us detallem a continuació amb quins fons compta aquesta biblioteca per tal que, coneixent-la, en pugueu fer ús sempre que us faci falta.

Locals

El Centre de Recerca d'Història Rural està ubicat a la quarta planta de l'edifici de despatxos Sant Domènec II de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona (Plaça Ferrater Móra, 1, 17071 Girona, tel. 972 41 89 45) on compta amb una sala de treball pròpia i el despatx contigu de la seva secretaria tècnica. L'horari d'atenció al públic del Centre és de 9.15 h a 14.00 i de 15.30 a 18.00 de dilluns a dijous i divendres només en l'horari de matí.

Material bibliogràfic

Actualment el Centre de Recerca d'Història Rural està equipat amb una biblioteca especialitzada en Història rural i amb un fons hemerogràfic que inclou col·leccions de les principals publicacions en aquest àmbit científic. La biblioteca compta, en aquests moments, amb més de 1600 volums, a més d'altre material en suport CD-ROM i microfita. Disposa també d'un fons de microfilms de documentació procedent d'arxius públics i privats

creat en el decurs de les recerques desenvolupades en el si de la secció. Entre aquest fons destaca una col·lecció de *Llibres Mestres* de patrimonis privats de les comarques gironines. La Biblioteca ofereix el servei usual de préstec i també servei de préstec interbibliotecari.

El Centre de Recerca compta també amb el dipòsit, fet per la seva família, de la biblioteca personal de l'historiador Jaume Vicens Vives. Inte-

grada per 2637 llibres, consta també d'un important fons de fulletons i manuscrits que estan en fase de catalogació. Es tracta d'un fons de reserva que es troba dipositat a la biblioteca de la Facultat de Lletres.

A continuació detallem les revistes i els principals documents microfilmats que es guarden a la biblioteca del Centre:

Relació de revistes en existència al Centre de Recerca d'Història Rural

- Agricultural History (1981-2001)
- Agricultural History review (1953-99)
- Annales de Demographie Historique (1971-86)
- Annales Historiques de la Révolution Française (2000-2001)
- Annali Istituto Alcide Cervi (1979-91)
- Bibliographie Internationale de la Demographie historique (1982-86)
- Boletín de la Cámara Agrícola del Ampurdán (1903-06 i 1911-13)
- Cahiers Internationaux d'Histoire Economique et Sociale (1978)
- Crónica. Publicació de l'arxiu municipal de Llagostera (1990-97)
- El Bien del País (1846)
- Environment & History (1996-2001)
- Environmental History Review (1993-95)
- Environmental History (1996-2001)
- L'Estoig, publicació del museu del suro de Palafrugell (1993-97)
- Estudi general (1982 i 1993-96)
- Estudis d'Història Agrària (1978-2000)
- Etudes rurales (1961-2001)
- Forest & Conservation History (1994-95)
- La Granja (1850-53 i 1855)
- Histoire & Mesure (1998-2000)
- Histoire & Sociétés rurales (1994-2000)
- History & Computing (1995-98)
- History of the Family (1996-2000)
- Journal of Family History (1994-2001)
- Journal of Peasant Studies (1973-88)
- Mediterraneo (1995-96)
- Papers del Montgrí (1984-2000)
- Peasant Studies (1972-92)
- Rivista di Storia dell'Agricoltura (1994-2000)
- Rural History: economy, society, culture (1990-2001)
- Storia in Lombardia (1985-88)

agenda

XIV Seminari d'Història Econòmica.

MIGRACIONS. PERSPECTIVES REGIONALS I DINÀMIQUES GLOBALES

Girona, 11, 12 i 13 de juliol de 2001

Presentació

L'objectiu del seminari és reflexionar, des d'una perspectiva històrica, sobre un tema de tanta actualitat com és el de les migracions. El seminari comptarà amb la participació d'historiadors de diferents àrees de coneixement, i de diferents àrees geogràfiques, que proposaran diversos enfocaments de la qüestió, des d'estudis de microhistòria a visions generals i d'escala planetària. Després d'una primera mirada des de la prehistòria, la història medieval i la història moderna, les intervencions es centraran majoritàriament en l'època contemporània. Es dedicarà una especial atenció a les migracions espanyoles i catalanes a Amèrica, i també a les migracions interiors europees dels segles XIX i XX, per acabar amb una reflexió sobre el present més immediat.

Programa

Dimecres, 11 de juliol

16.00-17.00 h. - *Els indígenes, els últims en arribar?* Narcís Soler (UdG)

17.00-18.00 h. - *Migracions a l'època medieval: el poblament del Regne de València.* Enric Guinot (U. de València)

18.30-19.30 h. - *La immigració francesa a la Catalunya moderna (segles XVI-XVII): els sens papiers i els altres.* Josep Colls (UdG) i Xavier Torres (UdG)

19.30-20.00 h. - *Discussió.*

Dijous, 12 de juliol

9.00-10.00 h. - *Información, cadenas y redes en las migraciones sudeuropeas a la Argentina.* Fernando Devoto (U. de Buenos Aires)

10.00-11.00 h. - *Los ciclos de la Historia Económica española y latinoamericana: análisis comparativo.* César Yañez (UB)

11.30-12.30 h. - *Identitats i migracions: el cas dels espanyols a l'Argentina.* Angel Duarte (UdG)

12.30-13.30 h. - *Espaníoles en Brasil (1950-1970): identidad y representación colectiva.* Elda González (CSIC)

13.30-14.00 h. - *Discussió*

16.00-17.00 h. - *La emigración ampurdanesa a las Antillas.* César Yañez (U. de Barcelona)

17.00-18.00 h. - *Fons per a l'estudi de l'emigració catalana a Cuba (segles XVIII-XIX).* Lluís Costa (Arxiver Municipal de Begur)

18.30-19.30 h. - *Tossa-Puerto Rico: un pont a l'esperança.* David Moré (Arxiver Municipal de Tossa de Mar)

19.30-20.00 h. - *Discussió*

Divendres, 13 de juliol

9.00-10.00 h. - *Migrations, réseaux, patrimoine: renouveler les perspectives.* Gilles Postel-Vinay (EHESS i INRA París)

10.00-11.00 h. - *Las migraciones interiores y la formación del sector servicios en la España contemporánea.* Carmen Sarasúa (UAB)

11.30-12.30 h. - *Les migracions internes durant la primera industrialització catalana: entre la macro i la microhistòria.* Enriqueta Camps (UPF)

12.30-13.30 h. - *Les migracions internes en la formació d'un enclavament industrial. Béjar, 1820-1850.* Rosa Ros (UdG)

13.30-14.00 h. - *Discussió*

16.00-17.00 h. - *Fluxos migratoris entre Espanya i Catalunya (1950-2000): canvis i continuïtat.* Miquel Solana (UAB)

17.00-18.00 h. - *Migrantes dentro de las fronteras europeas: el caso de los polacos en la comunidad de Madrid.* Elda González (CSIC)

18.30-19.30 h. - *Les migracions avui. Els termes del debat a Catalunya i Espanya.* Angels Pascual (UAB)

19.30-20.00 h. - *Discussió*

Organització: Centre de Recerca d'Història Rural (ILCC- Secció Vicens Vives) de la UdG

Coordinació: Rosa Congost i Àngel Duarte, Centre de Recerca d'Història Rural

Preu: 10.000 ptes.

Durada: 22 hores

Crèdits de lliure elecció: 2

Seu: Facultat de Lletres de la Universitat de Girona

Informació i matrícules (fins al 29 de juny): Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació (edifici Mercadal, plaça Jordi de Sant Jordi, 1, 17001 Girona, tel. 972 210 299) i a la web: www.udg.edu/ff.

La Unió de Pagesos i la qüestió de la immigració.

Nosaltres vam viure i patir l'experiència al Maresme l'any 82: perquè la immigració va començar per aquí: els subsaharians al Maresme i els magribins al Baix Llobregat. Era complicat. Tots hi eren sense papers, en la il·legalitat més absoluta. I respecte dels salaris, cadascú s'ho feia com podia o com volia (molts pagesos no tenien manies a l'hora de contractar en segons quines condicions). Vèiem que allò petaria, però sindicalment no sabíem com agafar-ho. Fèiem reunions, declaracions, posicionaments... Però tot això, per si sol, no resol mai els problemes.

Aleshores va haver-hi l'encert, crec, dels jutges d'Arenys i de Mataró d'actuar d'ofici i destapar l'olla (de la mateixa manera que a Lorca va ser l'accident d'aquella furgoneta el que va treure a la llum la qüestió). Llavors sí, a partir d'aquell moment, com a sindicat, vam tractar de reconduir la situació. Les *Hermandades* no feien altra cosa que espantar els pagesos, amenaçant-los amb la presó. Era l'any 82, entre l'etapa final de la UCD, que mai no va fer res, i el començament del socialisme, que devien estar per altres coses. Aquella intervenció judicial, que va acabar amb penes simbòliques, realment no es va fer per anar contra els pagesos (així ens ho van dir i així va ser), sinó per provocar que el Ministeri de Treball, o qui correspongués, es mogués. Però un any després ningú no ho havia fet. Així que nosaltres, amb la nostra advocadessa, vam decidir que si no els volien legalitzar ells ho fariem nosaltres, a veure què passava. Així que vam fer contractes de treball, sota el conveni, lògicament; liquidacions d'hisenda, etc. Tot com si fossin del país. I va resultar que la Seguretat Social acceptava cobrar la seva part, Hisenda admetia les retencions... Nosaltres complíem amb la pape-rassa, amb les pagues extres, etc... Tot tramitat correctament.

Anaven passant els mesos i anàvem donant d'alta més gent, però, és clar, sense assegurar al pagès que allò finalment funcionaria. I un dia, pam!, un pagès a Magistratura. Malgrat que ell ho havia fet tot molt bé, li deien, l'afíric no tenia el permís de treball ni el de residència. La sentència, però, va concloure que la manca de papers dels treballadors no era responsabilitat del pagès, sinó de qui havia deixat entrar els immigrants, o sigui, de l'Administració. A partir d'aquell dia: "regularització a manta". La regularització oficial va venir molt cap aquí, entrats els anys noranta, quan ja feia molt de temps que nosaltres estàvem fent les nostres "regularitzacions". Per a què va servir tot això? Doncs per situar el tema d'una vegada, que ja ens queia la cara de vergonya.

Va ser una bona experiència sindical; per a mi de les més maques, perquè ens vam "patejar" tots els pobles de la comarca, un per un, fent un treball de conscienciació de la gent, que és el que m'agrada fer. I va funcionar molt bé. Això també va donar prestigi al sindicat; jugar net també dóna prestigi.

Pep Riera
(entrevista amb el Mestall, 17/5/2001)

Beques i premis

III Beca per a la recerca "Museu del Suro de Palafrugell", al millor projecte inèdit d'investigació en el camp de les humanitats i les ciències socials que faci referència a l'àmbit temàtic del suro. Dotació de 500.000 pta. Termini de presentació: 30/9/2001. Informació: Museu del Suro de Palafrugell (C/ de la Tarongeta, 31, 17200 Palafrugell, tel. 972 303998). Les bases de la beca també a la web: www.udg.edu/ilcc/agendaVV.html

Premi Les Gavarres 2001: premi Joan Xirgo, a un projecte de recerca inèdit relacionat amb qualsevol tema de les Gavarres. Dotació 400.000 pta. Termini de presentació: 31/8/2001. Informació: Consorci de les Gavarres, tel. 972 643695.

I Beca d'investigació i de recerca local. El Masnou, per a treballs inèdits principalment en l'àmbit de la història i de la geografia referit a la vila del Masnou o el seu entorn. Dotació de 400.000 pta. Termini de presentació dels projectes 22/6/2001. Per a més informació Àrea de Serveis Personals-Departament de Cultura, tel. 93-540-74-40.

II Premi de recerca Josep Ricart i Giralt, per a treballs inèdits en el camp de les ciències socials sobre el patrimoni i la cultura marítimes en l'àmbit de la costa catalana. Dotació de 800.000 pta. Termini de presentació dels projectes 14/9/2001. Informació: Museu Marítim de Barcelona, tel. 93 3429920.

Beca de Ciències Socials i Humanes Ernest Lluch, per a treballs inèdits referits a l'àmbit de la Garrotxa. Dotació: 500.000 pta. Termini de presentació dels projectes 28/9/2001. Informació: Arxiu Històric Comarcal d'Olot, tel. 972-26-80-58.

III Beques de Recerca Joan Torró i Cabratosa, en dues modalitats: medi ambient i cultura en l'àmbit de la zona del Montgrí, Baix Ter i les illes Medes. Dotació de cada beca 400.000 pta. Termini de presentació dels projectes 31/11/2001. Informació: Museu del Montgrí i del Baix Ter, tel. 972-75-73-01.

VI Premi Josep Moragues de Recerca, en humanitats i ciències socials de l'àmbit territorial de la Selva. Dotació: 400.000 pta. Termini de presentació dels projectes 15/1/2002. Informació: Arxiu Històric Comarcal de Sta Coloma de Farners, tel. 972 842146.

Notícies de l'Associació:

El passat dissabte 21 d'abril de 2001 va tenir lloc a l'Arxiu Històric de Girona l'Assemblea General Ordinària de l'Associació d'Història Rural de les Comarques Gironines. En aquesta reunió es va informar sobre el projecte "Memòria d'un món rural en transformació (la regió de Girona, 1930-2000). Fase I: La veu dels hisendats" finançat per la CPCPTC; es va aprovar el pressupost de l'associació per a l'exercici 2001; es va presentar la proposta de publicacions per al bienni 2001-2002; i es va ratificar tots els membres de la junta directiva en els mateixos càrrecs de president: Pere Gifre, vicepresidenta: Rosa Congost, tresorer: Elvis Mallorquí, secretari: Santi Soler, i vocals: Marciano Cárdbaba, Rosa Lluch i Lluís To.

En el moment de tancar la redacció d'aquest butlletí ja som 135 socis.

Beca de recerca Ciutat de Figueres, convocada per l'ajuntament de Figueres, al millor projecte inèdit de recerca en ciències socials i humanes (prioritàriament Història i Geografia) referit a la ciutat de Figueres. Dotació: 750.000 ptes. Termini de presentació: fins al 31/10/2001. Informació a l'Arxiu Municipal (Plaça de l'ajuntament, 12, 17600 Figueres, tel. 972 500100).

Cursos, Jornades, Congressos

Curs El paisatge litoral, entre el canvi i la conservació, organitzat per la Càtedra d'Estudis Marítics i la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la UdG. Tindrà lloc al Centre Cultural La Gorga de Palamós del 2 al 4 de juliol de 2001. Informació i matrícules: Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació (Edifici Mercadal, Plaça Jordi de St Jordi 1, 17001 Girona, tel. 972210299) i Museu de la Pesca de Palamós (Pl. dels Països Catalans, s/n, 17230 Palamós, tel. 972601244).

Curs Història de la pesca, organitzat per la Càtedra d'Estudis Marítics de la UdG. Tindrà lloc al Centre Cultural La Gorga de Palamós del 4 al 6/7/2001. Informació i matrícules: Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació (Edifici Mercadal, Plaça Jordi de St Jordi 1, 17001 Girona, tel. 972210299) i Museu de la Pesca de Palamós (Pl. dels Països Catalans, s/n, 17230 Palamós, tel. 972601244).

Arxius, Bibliotèques e Musèus eth non futur en jòc, organitzat per l'Archiu Istòric Generau d'Aran, que tindrà lloc a Arròs del 18 al 20/7/2001. Informació: Archiu Istòric Generau d'Aran, tel./fax. 973-64-25-69.

VI Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya "Sociabilitat i àmbit local", organitzat per l'Avenç. Tindrà lloc el 30/11 i 1/12 de 2001 al Pati Manning (C/ Montalegre 7, Barcelona). Fins al 22/10/2001 a L'Avenç s'admetran comunicacions sobre algun dels temes dels sis àmbits del programa: Àmbit 1. El món del treball; 2. Municipi i poder; 3. Església i assistència; 4. Sociabilitat informal; 5. Associacionisme popular; 6. Associacionisme d'elits. Informació i inscripcions (que es podran fer fins al 12 de novembre): L'Avenç, S.L., Consell de Cent 278, 1r. 2a., 08007 Barcelona, Tel. 93 488 34 82, e-mail: avenc@retemail.es

Jornades "Fonts orals. La investigació a les terres de parla catalana", organitzades per la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana i el Museu d'Història de Catalunya, tindran lloc el 14 i el 15/12/2001 a l'esmentat museu. Àmbits de les Jornades: 1.- Gènesi de la història oral als territoris de parla catalana; 2.- Metodologia de la investigació a partir de les fonts orals; 3.- Aportacions recents fetes a partir del treball amb fonts orals; 4.- Els bancs de dades d'història oral a l'actualitat als territoris de parla catalana. Es poden presentar comunicacions per als àmbits 2 i 3. Informació: CCEPC (cr. del Carne, 47 -IEC-. 08001 Barcelona. Tel.93.2701620 ext.131).

2n Congrés Recerques "Enfrontaments civils: Postguerres i reconstruccions", organitzat per l'Associació Recerques i el Departament d'Història de la Universitat de Lleida, que tindrà lloc a Lleida del 10 al 12/4/2002. S'estructurarà en 5 àmbits: Guerres Baixmedievales; Guerra dels Segadors i Guerra de Successió; Guerra Gran i Guerra del francès; Guerres civils del segle XIX; Guerra Civil de 1936 i franquisme. Es podran presentar propostes de comunicació, mitjançant un breu resum, fins al setembre de 2001. Informació: Universitat de Lleida, tel. 973-702-191. E-mail: congresrecerques@historia.udl.es

Exposicions

Pa, oli i vi. Viure i sentir a la Mediterrània, que tindrà lloc al Museu Marítim de Barcelona fins el proper 8 de juliol. Per a més informació tel. 93-342-99-20.

Tesi doctoral

El proper dia 6 de juliol a les 12, a la sala del Centre de Recerca d'Història Rural (ILCC-Secció Vicens Vives) de la UdG (Facultat de Lletres, Plaça Ferrater Mora, 1, de Girona), tindrà lloc la lectura de la tesi doctoral de Marciano Cárdbaba Carrascal "Colectividades agrarias en la región de Girona, 1936-1939".

mestall

redacció:

Mònica Bosch, Rosa Congost, Lúcia Donat, Ricard Garcia, David Moré, Joaquim M. Puigvert

Per a informació i inscripcions:

ASSOCIACIÓ D'HISTÒRIA RURAL DE LES COMARQUES GIRONINES
Pl. de Sant Josep, 1
Arxiu Històric de Girona
17004 GIRONA Tel. 972 218012
Consulteu la nostra Web:
www.udg.edu/ilcc/ahr.html

Periodicitat: febrer, maig i octubre.